

Яким Ярема. Мойсей, поема Івана Франка.
Критична студія. На сторічку ювилею со-
рокитинької праці Духа-Творця новочасної
України. Стор. 59. Тернопіль, 1912.

Д. Ярема в своїй критичній студії го-
ловну увагу звертає на психологічну та
естетичну вагу прегарної поеми Франка.
Аналіз цих прикмет „Мойсея“ попереджує
автор розвідкою про джерело поеми, вла-
сне порівнянням її з поемою Словацького
„Апф III“. Зробивши досить детальне по-
рівняння, д. Ярема приходить до виснов-
ку, що коли в композиції обох творів, у
психологічній проблемі, в розвитку акції
їх можна знаходити паралелі, то настроєм
своїм вони цілком протилежні. „Духом
роходяться оба поети. Один шукає мети
в світі по-за всякою дійсністю й можливі-
стю. Потонувши в ірраціонально-містичних
міркуваннях, призначає свій народ на
жертву спасення людства, підсуває йому
ролю Христа, значить, годиться на його
недолю і муки... Наш поет живе дійсні-
стю, йому чужі всякі спекуляції, а мета,
яку він кладе національним прямуванням,
має зовсім конкретний і вповні величний
вигляд. Він бажає лише існуючий націо-
нальний виднокруг поширити і звернути
око душі народу тавтуди, де тлів його
будучий блиск і жде його будуча слава
(стор. 12—13).“

Найширше, як згадано, обробляє д.
Ярема психологічний бік поеми, детально
з'ясувавши становище Мойсея перед
двома протилежними змаганнями його ду-
ші, між Азazelем та Єговою. Критик
справедливо зауважає, що Азazelь живе
в самій душі Мойсея, як логика, старечий
скепсис, холодний розум, що веде не-
устанно свою критичну роботу коло тих
д. л. та думок, якими жив ціле життя своє
герой поеми. На порозі таємничої вічно-
сти холодний розум показує Мойсеєві
оборотну сторону його діла і доводить до
вагання, чи правдивою стежкою йшов
він і чи дійсно до великої мети він свій
народ. Ці хитання та їх пояснення д. Яре-
ма гарно ілюструє численними прикладами
з поеми і наприкінці робить паралелю

між героєм поеми та самим автором. „Твір цей єсть самою есенцією його (авторового) життя, мистецьким завершенням його поетичної творчости. Крізь усі фази розвитку свого духа веде Франко читача, малює свої сумніви, вагання й одчай, з драматичною живістю виводить розлад та боротьбу двох противних сил у самім собі“ (стор. 48—49). Так само високо ставить д. Ярема поему з артистичного боку: „з огляду на глибоку вселюдську проблему, на тонкість у переведенню психологічної аналізи, з огляду на живість поетичного малювання годиться зачислити її до тих творів, на яких можуть образуватися покоління“ (стор. 51).

Критична розвідка д. Яреми написана цікаво й дає чимало для характеристики визначного українського письменника та його творчости, що в „Моїсеї“ доходить апогея свого розвитку.

С. Е.